



Suomen Biologian Seura Vanamo ry.

Hallitus

Puheenjohtaja Dos. Seppo Turunen, Korkeasaaren eläintarha, PL 4600, 00099 HELSINGIN KAUPUNKI; ☎ (09) 3103 7870; telekopio (09) 3103 7902; seppo.turunen@hel.fi

Varapuheenjohtaja Prof. Hanna Kokko, bio- ja ympäristötieteiden laitos, ekologia ja evoluutiobiologia, PL 65 (Viikinkaari 1), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ (09) 1915 7702, telekopio (09) 1915 7694; hanna.kokko@helsinki.fi

Sihteeri FM Maria Pietiläinen, soveltavan biologian laitos, PL 27 (Latokartanonkaari 7), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ 050 530 0228; maria.pietilainen@helsinki.fi

Rahastonhoitaja FM Kirsi Kostamo, soveltavan biologian laitos, PL 27 (Latokartanonkaari 7), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ 040 727 2797; kirsi.kostamo@helsinki.fi

Kirjastonhoitaja Dos. Johannes Enroth, bio- ja ympäristötieteiden laitos, kasvibiologia, PL 65 (Viikinkaari 1), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ (09) 1915 7792; telekopio (09) 1915 7788; johannes.enroth@helsinki.fi

Lisäjäsenet

Intendentti Leo Junikka, kasvitieteellinen puutarha, PL 44 (Jyrängöntie 2), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ (09) 1915 0055; telekopio (09) 1915 0033; leo.junikka@helsinki.fi

FM Kaija Keski-Honkola, Kapulankuja 8, 05880 HYVINKÄÄ; ☎ 040 825 4051; kaija.keski-honkola@hyvinkaa.fi

Dos. Elina Leskinen, bio- ja ympäristötieteiden laitos, PL 56 (Viikinkaari 9), 00014 Helsingin yliopisto; ☎ (09) 1915 7847; elina.leskinen@helsinki.fi

FM Tuula Niskanen, bio- ja ympäristötieteiden laitos, PL 65 (Viikinkaari 1), 00014 HELSINGIN YLIOPISTO; ☎ (09) 1915 7796; telekopio (09) 1915 7788; tuula.niskanen@helsinki.fi

Vanamon yhdyshenkilöt

Joensuu Dos. Jukka Vuorinen, Joensuun yliopisto, biologian laitos, PL 111, 80101 JOENSUU; ☎ (013) 251 3584; jukka.vuorinen@joensuu.fi

Jyväskylä Prof. Markku Kuitunen, bio- ja ympäristötieteiden laitos, PL 35 (Survontie 9), 40014 JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO; ☎ (014) 260 2301; markku.kuitunen@juu.fi

Kuopio FL Hannu Mölsä, Kuopion yliopisto, soveltavan biotekniikan instituutti, PL 1627, 70211 KUOPIO; ☎ (017) 163 145; hannu.molsa@uku.fi

Lahti Yliassistentti Anne Ojala, Helsingin yliopisto, ympäristöekologian laitos, Niemenkatu 73, 15140 LAHTI; ☎ (03) 8922 0320; anne.ojala@helsinki.fi

Oulu Dos. Annamari Markkola, biologian laitos, PL 3000, 90014 OULUN YLIOPISTO; ☎ (08) 553 1511; annamari.markkola@oulu.fi

Turku Dos. Timo Vuorisalo, biologian laitos, 20014 TURUN YLIOPISTO; ☎ (02) 333 5792; timovuo@utu.fi

Jäsenyys ja jäsenmaksu

Jäseneksi voi hakeutua maksamalla jäsenmaksun ja ottamalla yhteyttä seuran sihteerin tai yhdyshenkilöön. Vuonna 2007 on Luonnon Tutkijan tilausshinan sisältävä jäsenmaksu 25 euroa ja puolisojäsenmaksu 6 euroa. Maksut suoritetaan Luonnon Tutkijan tilille Sampo 800011-70250.

Tulokkaita joka lähtöön

Puhuttaessa tulokaslajista syntyy mielikuva eliöstä, joka on jollain tavoin päässyt tai joutunut tänne ja käynyt taloksi suomalaiseen luontoon. Tulokas hyväksytään, ellei se ala raivata tieltään kotoperäisiä lajeja tai käy muuten hankalaksi. Hyväksytyt tulokkaita ovat esimerkiksi Helsingin edustan linnoitussaarren harvinaiset kasvilajit, jotka ovat rantautuneet sotaväen mukana. Saariin tehdään opastettuja retkiäkin, joilla näitä ulkomaanvieraita ihaillaan. Sen sijaan puutarhoista karanneita jättiputkia tuhotaan jo kampanjan voimin ja syystä. Tämä valtava kasvi leviää, peittää ja pimentää alleen rehevät kasvupaikat ja polttaa lehtieritteillään lähelleen uskaltautuvan ihoa.

Useimmat uudet kasvilajit tuodaan Suomeen hyvässä tarkoituksessa. Kotipuutarhat, pihat, aarimaat ja siirtolapuutarhat ovat paikkoja, joihin tulokkaita yritetään vainaa nähdessä saada asettumaan niin omaksi iloksi kuin ohikulkijoidenkin katseltaviksi. Kun tässä on onnistuttu, unohdetaan tarkkailla, lähteekö tulokas vaivihkaa levittäytymään omia aikojaan. Jo siemenpakkauksissa sekä taimien ja ruukkukasvien markkinoinnin yhteydessä pitäisi antaa tietoa leviämiskäytännöstä ja varustaa riskitapaukset merkinnällä ”helposti leviävä laji”. Mutta onko tietoa edes saatavilla?

Vasta karannut kasvilaji muuttuu viranomaisten määritelmän mukaiseksi tulokaslajiksi, jota ryhdytään valvomaan ja johon saatetaan kohdistaa torjuntatoimia. Se on tarpeen, mikäli karkulainen voi uhata paikallisia lajeja ja horjuttaa luonnon ekosysteemiä.

Tulokaseliöitä ovat myös kasvien mukana kulkeutuneet taudinaiheuttajat ja tuholaiset, joita ei ole meillä aikaisemmin tavattu. Niihin suhtaudutaan kuitenkin paljon suoraviivaisemmin kuin tulokaskasveihin: ne määrätään hävitettäväksi viranomaisten valvonnassa heti paljastuttuaan. Kasvintuhoojien osalta ei odotella, miten luonnon tasapainotavat voimat pystyvät hoitamaan tulokkaan. Valvonta koskee kuitenkin vain ammattimaista kasvintuotantoa ja kaupattavia kasveja. Muuhun voimavarat eivät riitä. Elävien kasvien ja siementen tuonti ulkomailta ilman Elintarviketurvallisuusviraston lupaa ei ole kenellekään sallittua etenäkään EU:n ulkopuolelta. Se aiheuttaa aina riskin uusien kasvintuhoojien leviämiseen.

Mikä sitten tekee luontoon levittäytyneestä kasvitulokkaasta voittoisan paikallisiin lajeihin verrattuna? Yksi syistä on se, että tulokkaat ovat useimmiten terveempiä uusilla kasvialueillaan kuin alkuperäisillä kaukaisilla elinalueillaan. Tämä on tieteellisesti osoitettu laajassa tutkimuksessa, jonka kohteena olivat Pohjois-Amerikan tulokaslajit. Kasvit ovat yleisesti ottaen erittäin puolustuskykyisiä useimpia taudinaiheuttajia ja tuholaisia vastaan. Niinpä kuluu useimmiten vuosia, ennen kuin uudella kasvialueella jokin paikallinen taudinaiheuttaja saavuttaa tulokkaan tai siitä kehittyy tulokasta tartuttava rotu. Näin tulokas saa merkittävää kilpailuetua paikallisiin kasveihin nähden.

Yksi uusimmista tulokkaista on jättipalsami (*Impatiens glandulifera* Royle), joka leviää ällistytävää vauhtia. Omat havaintoni ovat Itä-Helsingistä ja Etelä-Savosta, joissa kasvupaikkojen määrä ja kasvustojen laajuus on moninkertaistunut viime kesään verrattuna. Tämä korea kasvi lienee päätyneet kukkapenkeihin, parvekelaatikoihin tai kukkaruukusta kompostiin kukkimaan ja sitten poksauttanut siemenet ympäristöön. Jättipalsamin voittokulkua ei voine enää pysäyttää. Kasveissa ei näy taudinoreita; ainoastaan kirvat näyttivät elokuun lopulla vahvasti iskeneen niihin, mutta liian myöhään, jotta se rajoittaisi siementuotantoa. Jättipalsamin tähänastiset ja tulevat vaiheet Suomessa toiminevat hyvänä oppikirjaesimerkinä tulokaslajista.

Jari Valkonen